

**PERUSTUSLAKIVALIOKUNNAN
LAUSUNTO 13/2000 vp**

**Hallituksen esitys laeiksi erikoissairaanhoido-
lain ja potilaan asemasta ja oikeuksista anne-
tun lain muuttamisesta**

Sosiaali- ja terveysvaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Sosiaali- ja terveysvaliokunta on 17 päivänä hel-
mikuuta 2000 pyytänyt perustuslakivaliokun-
nan lausunnon hallituksen esityksestä laeiksi
erikoissairaanhoidolain ja potilaan asemasta ja
oikeuksista annetun lain muuttamisesta
(HE 181/1999 vp). Sosiaali- ja terveysvaliokun-
ta on pyytänyt erityisesti kiinnittämään huomio-
ta hallituksen esityksen yhteyksiin hallituksen
esitykseen laeiksi sosiaalihuollon asiakkaan ase-
masta ja oikeuksista sekä sosiaalihuoltolain
muuttamisesta ja eräksi niihin liittyviksi laeiksi
(HE 137/1999 vp). Perustuslakivaliokunta on

sittemmin antanut lausunnon jälkimmäisestä
hallituksen esityksestä (PeVL 7/2000 vp).

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- hallitussihteeri Arja Myllynpää, sosiaali- ja
terveysministeriö
- lainsäädäntöneuvos Anna-Riitta Wallin, oi-
keusministeriö
- professori Raija Huhtanen
- professori Timo Konstari
- professori Liisa Nieminen.

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan täydennettäväksi eri-
koissairaanhoidolain sekä potilaan asemasta ja
oikeuksista annetun lain säännöksiä terveyden-
huollon toimintayksikön määrittelystä sekä poti-
lasrekisterin pitämisestä ja potilastietojen luov-
uttamisesta. Lisäksi lakeihin ehdotetaan tehtä-
väksi eräitä sanonnallisia ja teknisluonteisia tar-
kistuksia.

Lait ovat tarkoitettut tulemaan voimaan mah-
dollisimman pian sen jälkeen, kun ne on hyväk-
sytty ja vahvistettu.

Esityksen säätämisyjärjestysperusteluissa to-
detaan potilastietojen luovuttamista koskevien
säännösehdotusten vastaavan perustuslain
10 §:n 1 momentissa säädettyä vaatimusta, jon-
ka mukaan henkilötietojen suojasta säädetään
tarkemmin lailla. Hallitus katsoo esityksen ole-
van muutoinkin sopusoinnussa perustuslain
kanssa, minkä vuoksi lait voidaan säätää tavalli-
sen lain säätämisyjärjestyksessä.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Henkilötietojen suoja

1. lakiehdotuksen 10 b §:ää ja 2. lakiehdotuksen 12 §:ää tulee arvioida perustuslain 10 §:n 1 momentissa turvattun henkilötietojen suojan kannalta. Perustuslain mukaan henkilötietojen suojasta säädetään tarkemmin lailla. Tärkeitä kohteita tämän sääntelyvarauksen kannalta ovat ainakin rekisteröinnin tavoite, rekisteröitävien henkilötietojen sisältö, niiden sallitut käyttötarkoitukset mukaan lukien tietojen luovutettavuus ja tietojen säilytysaika henkilörekisterissä sekä rekisteröidyn oikeusturva samoin kuin näiden seikkojen sääntelemisen kattavuus ja yksityiskohtaisuus lain tasolla (PeVL 25/1998 vp).

1. lakiehdotuksen 10 b §:n 1 momentti koskee palveluja tuottavan toimintayksikön oikeutta tallettaa säännöksessä tarkoitettussa toiminnassa syntyvät tiedot omaan rekisteriinsä ja oikeutta käyttää tietoja omassa toiminnassaan. Säännös on tietojen käyttötarkoituksen osalta tarpeettoman väljä. Siitä ei riittävällä tarkkuudella ilmene, millaisiin tarkoituksiin tietoja rekisteröidään ja käytetään. Säännöstä on näiltä osin välttämättömästä täsmentää, jotta lakiehdotus voidaan käsitellä tavallisen lain säätämisympäristössä.

Säännöksessä tarkoitettujen tietojen käsitteeseen sovelletaan henkilötietolakia siltä osin kuin erikoissairaanhoidolaissa ei toisin säädetä. Koska lakiehdotus ei sisällä tietojen säilytysaikaa koskevia erityissäännöksiä, on tältä osin noudatettava henkilötietolain 12 §:n 2 momentin säännöstä arkaluonteisten tietojen poistamisesta. Sääntelyn selkeyden vuoksi on syytä harkita, tulisiko 10 b §:ssä viitata henkilötietolain säännökseen tietojen poistamisesta.

2. lakiehdotuksen 12 §:ään sisältyvän asetuksenantovaltuuden mukaan potilasasiakirjat on laadittava ja säilytettävä siten kuin sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella tarkemmin säädetään. Ministeriölle ei voida antaa yleistä sääntelyvaltuutta asiassa, josta perustuslain mukaan on säädetty lailla. Ehdotettua säännöstä on välttämättä täsmennettävä, jotta se voidaan käsi-

tellä tavallisen lain säätämisympäristössä. Itse lakiin tulee ottaa perussäännökset potilasasiakirjojen laatimisesta ja säilyttämisestä. Tällöin ministeriölle voidaan osoittaa valtuus antaa lakia täsmentäviä säännöksiä. Lain perussäännösten sisältöä ei pidä osoittaa "sitien kuin" -rakenteeseen perustuvalla valtuutuksella ministeriön asetuksella määriteltäväksi.

Potilastietojen salassapito

2. lakiehdotuksen 13 §:n 1 momentin mukaan potilasasiakirjoihin sisältyvät tiedot ovat salassa pidettäviä. Salassapitovelvollisuudesta voidaan kuitenkin poiketa 2 ja 3 momentissa säädettyihin edellytyksiin. Näiltä osin ehdotusta on arvioitava perustuslain 12 §:n 2 momentissa pääsäännöksi säädetyn tallennejulkisuuden kannalta. Perustuslain mukaan viranomaisen hallussa olevat asiakirjat ja muut tallenteet ovat julkisia, jollei niiden julkisuutta ole välttämättömien syiden vuoksi lailla erikseen rajoitettu.

Arkaluonteisia tietoja sisältävien potilasasiakirjojen salassapidolle on perustuslain 10 §:n 1 momentissa turvattu yksityiselämän suojaan liittyvät hyväksyttävät ja painavat perusteet. Potilasasiakirjat eivät toisaalta sisällä tietojen julkisen vallan käytöstä eikä potilastiedoilla ole hallinnon valvonnan kannalta erityistä merkitystä. Potilasasiakirjojen salassapidosta on perusteltua säätää erityislaissa, vaikka salassapitosäännökset yleensä tulisikin pyrkiä keskittämään viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettuun lakiin (EV 303/1998 vp).

Valiokunta kiinnittää huomiota ehdotetun salassapitovelvollisuuden laajuuteen. Ehdotuksen mukaan salassa pidettäviä ovat potilasasiakirjoihin sisältyvät kaikki tiedot riippumatta siitä, onko niiden salassapito yksityiselämän suojan turvaamiseksi välttämättömä. Potilasasiakirjoista ei ehdotuksen perusteella saa antaa tietoja myöskään yksityiselämän suojan turvaavalla tavalla niin, että tietoja ei voida yhdistää tiettyä potilasta koskeviksi. Valiokunnan mielestä lakiin on syytä lisätä säännös, joka mahdollistaa tietojen antamisen tällaisella tavalla.

Muita seikkoja

1. lakiehdotuksen 10 b §:n 2 momentti koskee palveluja tilaavan ja niitä tuottavan toimintayksikön oikeutta luovuttaa salassa pidettäviä tietoja toisilleen. Tällaisen erityissäännöksen tarvetta on syytä vielä harkita, koska yleiset säännökset asiasta sisältyvät julkisuuslain 26 §:ään.

2. lakiehdotuksen 5 §:n 3 momentin viimeisen virkkeen viittaussäännös on asianmukaista tarkistaa vastaamaan julkisuuslain 11 §:n sisältöä siten, että viittaus kohdistuu asianosaisena olevan potilaan oikeuteen saada myös muita kuin itseään koskevia tietoja.

Lakiehdotuksen 13 §:n 3 momentin 5 kohdan viimeisessä virkkeessä kielletään luovutuksen saajaa luovuttamasta tietoja edelleen muuhun tarkoitukseen. Säännöstä on syytä täydentää siten, ettei luovutuksensaaja saa myöskään käyttää tietoja muuhun kuin lainkohdassa mainittui-

hin tarkoituksiin. Saman pykälän 5 momentissa on täsmennetty lain 13 §:n 3 momentin 2 kohdassa tarkoitettua suostumuksen sisältöä. Ehdotusta on valiokunnan mielestä välttämätöntä täydentää. Säännöksestä tulee käydä ilmi, että potilas on lisäksi tietoinen siitä, kenelle ja millaiseen tarkoitukseen tietoja on tarkoitettu luovuttaa.

Lausunto

Lausuntonaan perustuslakivaliokunta kunnioittavasti esittää,

että lakiehdotukset voidaan käsitellä tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä, jos valiokunnan 1. lakiehdotuksen 10 b §:n 1 momentista ja 2. lakiehdotuksen 12 §:stä tekemät valtiosääntöoikeudelliset huomautukset otetaan asianmukaisesti huomioon.

Helsingissä 3 päivänä toukokuuta 2000

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj.	Ville Itälä /kok	Pekka Nousiainen /kesk
vpj.	Riitta Prusti /sd	Heli Paasio /sd
jäs.	Jouko Jääskeläinen /skl	Osmo Puhakka /kesk
	Paula Kokkonen /kok	Petri Salo /kok
	Jouni Lehtimäki /kok	Arto Seppälä /sd
	Johannes Leppänen /kesk	vjäs. Veijo Puhjo /vas.
	Hannes Manninen /kesk	

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Sami Manninen.